

теля передбачено автоматичне зменшення шага винта при превращенні допустимого моменту на головному двигателі.

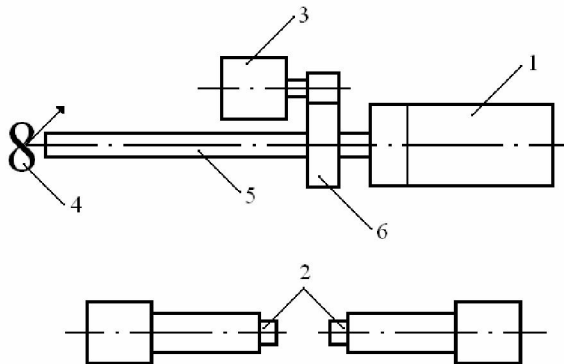

Рис. 6. Схема енергетичної установки з валогенератором

1 – головний двигачель; 2 – дизель-генератори; 3 – валогенератор; 4 – винт регульованого кроку (ВРШ); 5 – гребний вал; 6 – редуктор

Перегрузки головного двигачеля мають місце, коли буксирні суда виконують лоцманські та ледокольні функції в складних зимніх умовах на Керченському судородному каналі.

УДК 629.03

С.О. Альохін, канд. техн. наук, О.В. Грицюк, канд. техн. наук,
О.М. Дороженко, інж., В.Г. Кондратенко, інж.

ТЕРМОСТАБІЛІЗОВАНІ КЕРАМІЧНІ НАГРІВАЧІ ДЛЯ ПОЛПШЕННЯ ХОЛОДНОГО ПУСКУ МАЛОЛІТРАЖНИХ ДИЗЕЛЬНИХ ДВИГУНІВ ЕНЕРГОАГРЕГАТІВ

Для підвищення техніко-експлуатаційних параметрів дизелів, особливо в холодний час року, необхідно підтримувати їх у нагрітому стані з метою постійної готовності до пуску. Для вказаної мети найбільш ефективним може бути локальний підігрів окремих вузлів дизеля, так і масла в маслобачі чи на вході в маслонасос перед пуском.

Складність технічного вирішення проблеми електропідігріву зв'язана з тим, що: по-перше, бажано, щоб джерелом енергії для нагріваних елементів

Експлуатація СЗУ судів портового флоту характеризується більш важкими, ніж у звичайних транспортних судів, умовами та режимами роботи – великим числом змінних ходів, частими реверсами, зупинками та пусками. Для більшості транспортних судів середньорічне число реверсів, віднесені до однієї доби, становить 2-4 і рідко досягає 10. На лоцманських та буксирних судах на одні доби приходить по декількох сот пусків та реверсів головного двигачеля.

Заклучение

Виконано аналіз особливостей умов експлуатації енергетичних установок судів портового флоту.

Список литературы:

1. Ваншейдт В.А. Судовые двигатели внутреннего сгорания. -Л.: Судостроение. -1977.

був тільки акумулятор, енергетична ємність якого обмежена і, звичайно, недостатня для підігріву вузлів та масла; по-друге, розробити енергозберігаючі нагрівні елементи, які б споживали лише необхідний мінімум енергії, але дозволяли б чітко підтримувати потрібну температуру і могли б знаходитись в рідкому середовищі, в тому числі моторному маслі.

Одним із можливих шляхів вирішення проблем, пов'язаних із запуском дизельних двигунів в холодний період часу, є розробка саморегулюючих (тобто

таких, що автоматично підтримують певну температуру) керамічних нагрівних елементів. При цьому необхідно, щоб нагрівні елементи споживали незначну енергію акумулятора і забезпечували необхідний тепловий режим.

Такі нагрівні елементи були розроблені на основі сегнетоелектричної-напівпровідникової кераміки (позисторної кераміки) Інститутом загальної та неорганічної хімії ім. В.І. Вернадського НАН України (ІЗНХ НАНУ), у співпраці з Казенним підприємством «Харківське конструкторське бюро з двигунобудування» (КП ХКБД) [1].

Характерною особливістю сегнетоелектриків-напівпровідників є різке збільшення електричного опору (на три-чотири порядки) у робочому інтервалі температур (-40÷160°C). За доли секунди такий елемент при прикладанні до нього електричної напруги нагрівається до своєї робочої температури. Кераміка збільшує опір на декілька порядків і елемент, так би мовити, "відключає" себе від живлення. Споживання енергії зменшується до мінімуму, необхідного для підтримання досягнутої температури. Елемент підтримує цю температуру не перегріваючись, що край необхідно у випадку нагрівання масла.

Використовуючи вказані вище напрацювання по створенню нагрівних елементів на основі напівпровідникової кераміки, КП ХКБД розробило і вже впровадило в виробництво малолітражних автотранспортних дизельних двигунів типу 2ДТ 3ДТ та 4ДТ, ряд пристроїв для полегшення пуску двигунів при низьких температурах (-5÷-20°C) навколишнього середовища [1, 2, 3, 4].

Цілком зрозуміло, що коли виникла потреба в поліпшенні пускових якостей, розробленого в КП ХКБД енергоагрегату ЕА-10М, було прийняте аналогічне рішення використати для підігріву масла в його маслобаці термостабілізованих керамічних нагрівачів.

Для проведення необхідних досліджень був ви-

готовлений по розробленій документації дослідний зразок підігрівача масла, який складається із восьми секцій (рисунок 1).

В кожну секцію входить корпус, виготовлений із електроізолюючого матеріалу, двох тарільчатих пружин, негативного і позитивного електродів та керамічного нагрівача (рисунок 2).

Рис. 1. Підігрівач масла в маслобаці енергоагрегата ЕА-10М з керамічними нагрівачами

Зібраний пристрій був вмонтований в маслобак енергоагрегату. Для контролю за температурою при прогріві масла бак був оснащений термопарами. Схема закріплення термопар приведена на рисунку 3.

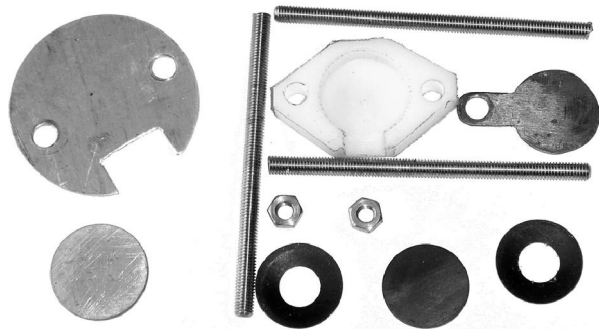

Рис. 2. Елементи секції підігрівача масла

Випробування підігрівача проводились в різних температурних умовах як окремо від енергоагрегату,

так і в складі енергоагрегату з використанням високов'язкого моторного масла «Галол» М4042ГД (М16).

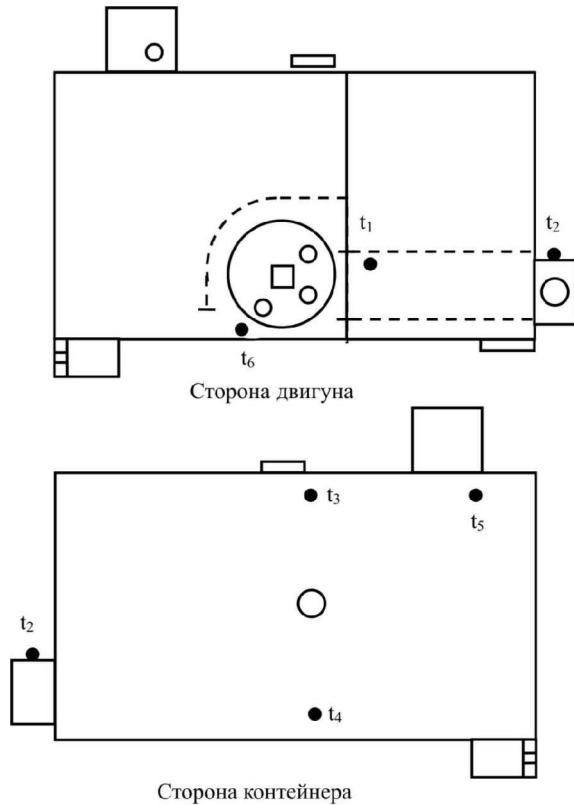

Рис. 3. Схема закріплення термонпар

Результати випробувань показані в таблицях 1, 2 і 3 та на графіках (рисунки 4, 5).

Маслобак енергоагрегата виконаний таким чином, що підігрівач розміщено в районі фільтра забірника та відгороджено екраном від основної ємкості бака. Це дозволяє швидше прогріти масло в локальному районі фільтрозабірника (t_2). У порожнині розміщення підігрівача (t_6) масло нагрівається від температури мінус 20°C до 60°C за 6...7 хв. (рисунок 4). В подальшому, завдяки саморегулюванню, струм споживаний керамічними нагрівачами, і як слідство, їх потужність, значно зменшуються. Це запобігає від місцевого перегріву масла в районі підігрівача і приводить до поступового нагріву масла в районі забірника фільтра. Так через 30 с з початкового розрахункового току 160 А він падає до 30...40 А, а в продовж основного часу нагрівання масла (30 хв.) його значення знижується до 8...12 А. Середня споживана потужність нагрівача знаходиться в межах 300 Вт. Із аналізу температур у маслобачі при проведенні випробувань в морозильній камері по точкам заміру найбільш інтенсивно масло прогривається в районі забірника фільтра на виході з бака (рисунок 5).

Таблиця 1. Температура і значення потужності електроструму при підігріві масла в маслобачі енергоагрегата ЕА-10М в морозильній камері

τ , с	0	10	20	30	40	50	60	90
I, А		40	25	20	17,5	15,8	14,4	12,6

τ , хв.	0	2	4	6	8	10	12	14	16	18	20	25	30
I, А	-	11,6	9,6	9,4	9,4	9,3	9,2	9	8,9	8,6	8,4	8,0	7,8
t_6 , $^{\circ}\text{C}$	-23	-21	-19,5	-15	-10	-7	-5	-3,5	-1,5	0	1	2	3
t_1 , $^{\circ}\text{C}$	-20	-20	-16	-13	-8	-3	0	+3	6,5	11	14	22	26
t_2 , $^{\circ}\text{C}$	-21	-20	-20	-20	-13	-2	2	22	31	35	40	49	52
t_3 , $^{\circ}\text{C}$	-18	-18	-16	-14	-11	-10	-8	-5	-3	0	2	4	8
t_4 , $^{\circ}\text{C}$	-18	-18	-16	-12	-8	-5	-3	-1	0	1	2	3	5
t_5 , $^{\circ}\text{C}$	-18	-18	-16	-15	-13	-12	-11	-10	-9	-8	-7	-3	1

Таблиця 2. Температура і значення потужності електроструму при підігріві масла в маслобаці енергоагрегата ЕА-10М і прокачці м/насосом на стенді після охолодження в морозильній камері до мінус 20°С

τ, с	0	10	20	30	40	50	60	90
I, А		28	20,6	17,6	15,6	14,2	13,6	11,8

τ, с	0	2	4	6	8	10	12	14	16	18	20	25	30
I, А	-	10,8	9,2	9,2	9	9	8,8	8,4	8,2	8,0	7,6	7,5	7,2
t ₆ , °С	-20	-16	20	55	62	66	68	69	70,5	73	75	76	77,5
t ₂ , °С	-13	-12	-10	-6,5	5	14	20,5	29	36,5	43	49	55	59
t ₃ , °С	-10	-10	-6	-3,5	-1	0	0,5	1	2	4	8	11	15
t ₄ , °С	-12	-11	-6	-3,5	-1	0	1	1,5	3	4,5	7	8	11

В інших точках нагрів менш інтенсивний і мінімальний в самій віддаленій точці маслобаку (t₅). Це пояснюється тим, що порожнина установки фільтра і підігрівача відгороджена екраном від основного баку, а також малою теплопровідністю масла. Але незважаючи на це в морозильній камері масло в баці прогрілось з мінус 20°С до позитивної температури (таблиця 1).

При проведенні безмоторного експерименту бак з маслом охолоджувався в морозильній камері до температури мінус 20°С. Далі підігрівач підключався до електроструму і через 30 хв. виконувалася прокачка масла насосом. При цьому відмічалось підвищення температури трубопроводів по всій трасі, а повертаєме в бак масло після прокачки мало температуру до

плюс 10°С. Випробування підігрівача масла в енергоагрегаті проводилось при температурі навколишнього середовища мінус 1°С.

Підігрів масла виконувався на протязі 14 хв. При цьому масло на виході з баку прогрілось до 56°С (t₂), а на вході в масло насос – до 10°С.

При прокатці масла через двигун тиск в масляній системі досяг 0,5 кгс/см² через 6 с, після чого двигун миттєво запусився. Таким чином, проведені випробування показали ефективність запропонованого підігрівача з керамічними нагрівачами. Застосування такого підігрівача дозволило застосувати для дизеля енергоагрегату ЕА-10М масло в'язкістю 16 сСт при температурі навколишнього середовища до мінус 20°С.

Таблиця 3. Температура і значення потужності електроструму при прогріві масла в маслобаці енергоагрегата ЕА-10М при пускових випробуваннях в автономному режимі

τ, с	0	10	20	30	40	50	60	90
I, А	-	27,6	21,6	18	16,4	15,4	14,6	13,6

τ, хв.	0	2	4	6	8	10	12	14
I, А	-	12,6	11,4	11	10,4	10,0	9,6	9,4
t ₂ , °С	-1	-1	5	16	32	41	50	56
t ₃ , °С	-1	-1	0	1	2	4	6,5	9
t ₄ , °С	-1	-1	1	2	3	4	7	9

При прокрутці t₂ = 63 °С

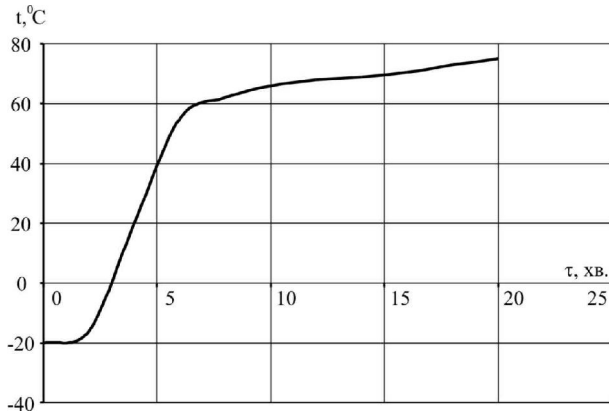

Рис. 4. Температура масла в відсіку підігрівача масла в маслобаці енергоагрегата ЕА-10М

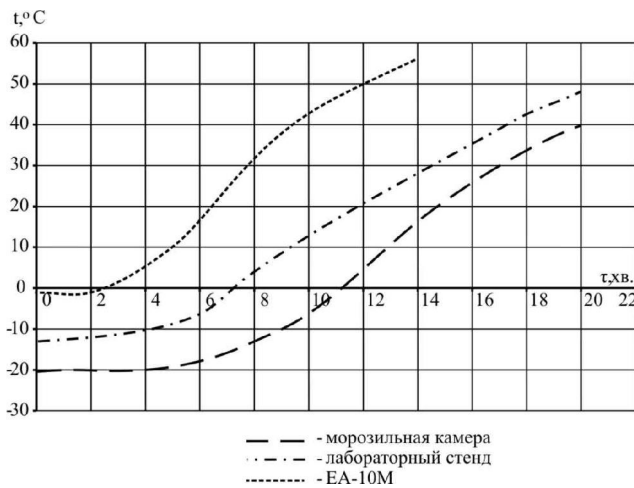

Рис. 5. Температура масла на виході із маслобаку при використанні нагрівачів (t_2)

Список літератури:

1. Патент 79244 України на винахід, МКІ F01M 5/00. Пристрій для прискореного пуску двигуна внутрішнього згорання / Грицюк О.В., Мотора О.А., Щербаков Г.О., Білоус А.Г., Ступін Ю.Д., - № 2004042685, Заявл. 09.04.2004; Опубл. 11.06.2007, Бюл. № 8. - 4 с.
2. Бородин Ю.С., Грицюк А.В., Дороженко А.Н., Демиденко Д.В., Кондратенко В.Г. Устройство локального предпускового подогрева коренных подшипников коленчатого вала дизеля на основе позисторной керамики. //Двигатели внутреннего сгорания.- 2003. - № 1-2. -с. 15-19.
3. Грицюк О.В., Демиденко Д.В., Білоус О.Г., Ступін Ю.Д. Досвід застосування позисторної кераміки в пристроях локального передпускового підігріву вузлів і систем автотракторного дизеля. //Авіаційно-космічна техніка і технологія. - 2006. - № 7(33). с.109-113.
4. Грицюк А.В., Кондратенко В.Г., Щербаков Г.А. Совершенствование конструкции топливной системы автотракторного дизеля для улучшения её работы в условиях зимней эксплуатации. //Двигатели внутреннего сгорания.- 2006. -№ 1. -с. 109-114.